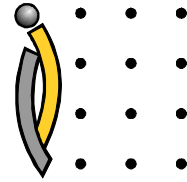

NA POTI K POKLICU

Center RS za poklicno izobraževanje Ljubljana
Ob železnici 16, 1000 Ljubljana
tel.: 01/ **5864 200**
faks: 01/ **5422 045**
e-pošta: **cpi@cpi.si**
<http://www.cpi.si>

NIŽJE POKLICNO IZOBRAŽEVANJE

Poročilo o poskusnem vpeljevanju programa
Monter električnih naprav (p)

Ljubljana, september 2002

Nosilec:
Center RS za poklicno izobraževanje

Avtorica:
Nataša Prelesnik

Priprava metodologije:
mag. Marija Tome

VSEBINA

	stran
UVOD	3
METODOLOGIJA SPREMLJANJA	3
Uporabljeni instrumenti ter čas spremljanja	3
Temeljna vprašanja spremljanja	3
UGOTOVITVE IN INTERPRETACIJA	4
Prilagoditve programa in izvedbe	4
Ocena programa	5
Vsebina in zgradba predmetnika v celoti	5
Ocena predmetnih področij, posameznega predmeta in katalogov znanj	5
Katalogi znanja in pogoji dela za posamezne predmete	6
Načelo sodelovanja in interdisciplinarnosti	7
Učni uspeh dijakov	8
MNENJA DIJAKOV	9
ZAKLJUČKI	10
VIRI	11

UVOD

Program Monter električnih naprav je prilagojen za dijake z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju. Izvaja se samo na Srednji šoli Zavoda za usposabljanje invalidne mladine Kamnik (v nadaljevanju ZUIM). Po končanem programu dijaki pridobijo poklic monter / monterka elektronskih sklopov. V program se lahko vpisujejo učenci, ki so izpolnili osnovnošolsko obveznost in so uspešno končali vsaj 6. razred osnovne šole ali učenci, ki so zaključili osnovnošolsko izobraževanje po prilagojenem izobraževalnem programu (OŠPP).

METODOLOGIJA SPREMLJANJA

Uporabljeni instrumenti ter čas spremljanja

V spremljavo programa Monter električnih naprav (p) smo vključili učitelje splošno izobraževalnih in strokovno – teoretičnih predmetov ter praktičnega pouka, pa tudi ravnateljico in dijake tretjega ter drugega letnika v šolskem letu 2001/02. Podatke mnenja in ocene smo pridobili s pomočjo anketnih vprašalnikov ter vodenih intervjujev. Učitelji splošno – izobraževalnih predmetov so izpolnili anketne vprašalnike. Prejeli smo vprašalnike učiteljev za predmete Naravoslovje, Angleški jezik ter Slovenščino. Z učiteljem, ki poučuje Strokovno računstvo in Tehnologijo je bil opravljen vodeni intervju, prav tako tudi s tremi učitelji praktičnega pouka. S pomočjo intervjuja smo pridobili tudi mnenja ravnateljice in dijakov. Intervjuji so bili izvedeni 15. maja 2002.

Temeljna vprašanja spremljanja programa Monter električnih naprav (P) so:

1. Ocena vsebine in zgradbe predmetnika:
 - prilagoditve v programu in izvedbi izobraževanja,
 - predmetnik kot celota,
 - razmerje med teorijo in prakso,
 - ustreznost predmetnika za pridobitev ključnih znanj in sposobnosti ter za poklicno socializacijo,
 - obremenjenost dijakov.
2. Ocena posameznega predmeta in katalogov znanj:
 - ocena položaja in razporeditve predmeta v predmetniku,
 - podrobnost in natančnost opredeljenih ciljev,
 - zahtevnost, težavnost in obsežnost katalogov znanj,
 - predlogi za spremembo katalogov znanja,
 - uresničevanje zahtev katalogov znanja,
 - metode in načini dela,
 - pogoji za uresničevanje katalogov znanja (učbeniki, materialni pogoji),
 - medsebojno sodelovanje.
3. Učni uspeh dijakov in njihova nadaljnja pot
4. Primerjava z ugotovitvami iz Poročila o poskusnem vpeljevanju za nižje poklicno izobraževanje (Mag. Marija Tome, junij 2001)

UGOTOVITVE IN INTERPRETACIJA

Prilagoditve programa in izvedbe

Program Monter električnih naprav je prilagojen za dijake z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju. Prilagoditve pri izvedbi izobraževalnega programa lahko razdelimo v prilagoditve v sami organizaciji izobraževanja ter v specifične metode in oblike dela:

- a) Organizacijske prilagoditve:
 - podaljšan čas trajanja programa (3 leta),
 - nižji normativ za število dijakov v razredu,
 - dodatna defektološka usposobitev učiteljev.

- b) Specifične metode in oblike dela:
 - individualizirani učni programi za vsakega usmerjenega dijaka,
 - individualen pristop k vsakemu dijaku,
 - deloma prilagojena oprema in didaktični pripomočki.

Ena izmed temeljnih prilagoditev programa je trajanje izobraževanja, ki je tri leta. Seveda pa imajo dijaki zakonsko možnost hitrejšega napredovanja. Vsi učitelji morajo poleg ustrezne visokošolske izobrazbe imeti tudi dodatno defektološko usposobitev. Izjema je učitelj praktičnega pouka, ki ima lahko srednjo izobrazbo s področja elektrotehnike ali strojništva, z dodatno defektološko dokvalifikacijo. Pri tem pa nastopi neskladnost zahtevanih pogojev, saj se učitelji s srednješolsko izobrazbo ne morejo vključiti v defektološko dokvalifikacijo DPO-FIBO na Pedagoški fakulteti, kjer je pogoj univerzitetna diploma.

Če so v program vpisani vsaj štirje dijaki, ki so usmerjeni v skladu z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, je maksimalno število dijakov v oddelku 12. V šolskem letu 2001/02 je bilo v 3. letnik vpisanih 5 dijakov, v 2. letnik 6 in v 1. letnik 10 dijakov.

Pri dijakih, vpisanih v program, se poleg motenj v telesnem in gibalnem razvoju pojavljajo še različne druge težave (npr. težave s srcem, alergije, epilepsija, hiperaktivnost...), pogosta je tudi vedenjska in socialna problematika ter različne bralno pisalne težave, motnje pozornosti ipd. Veliko dijakov je zaključilo osnovno šolo po prilagojenem izobraževalnem programu.

Prav zato morajo učitelji metode in oblike dela, tako pri poučevanju, kot pri preverjanju znanja, prilagajati dijaku. Pristop k poučevanju je torej v veliki meri individualiziran in prilagojen zmožnostim posameznega dijaka. Za dijake s posebnimi potrebami je potrebno pripraviti tudi individualiziran program dela. Daljši čas izobraževanja omogoča večje število ur namenjenih podajanju snovi, predvsem pa ponavljanju in utrjevanju znanja, tako da se dijaki čim več naučijo v šoli.

Pri preverjanju in ocenjevanju znanja se preverja manjše sklope znanj. Pri pisnem preverjanju in ocenjevanju imajo dijaki na razpolago več časa. V veliki meri poteka preverjanje znanja ustno, zaradi lažjega usmerjanja dijakov. Pri učencih z govornimi težavami pa je ravno obratno, torej več pisnega preverjanja znanja.

Ocena programa

Sestavljalci programa za monterja električnih naprav sta učitelja strokovnih predmetov in praktičnega pouka Srednje šole ZUIMa ter vodja področne skupine za elektrotehniko in računalništvo Centra RS za poklicno izobraževanje.

Vsebina in zgradba predmetnika v celoti

Splošno mnenje učiteljev in vodstva šole je, da je prenovljeni program ustrezen. Predmetnik v globalu ustreza zahtevam poklica, saj pokriva tako področje energetike, kot področje elektronike. V zadostni meri so zastopana tudi znanja iz ekologije in varstva pri delu. Razmerje med splošno izobraževalnimi predmeti, strokovno teorijo in praktičnim poukom je ustrezno, kar je prevladujoče mnenje tako učiteljev splošno izobraževalnih predmetov, kot učiteljev strokovnih predmetov in praktičnega pouka. Učitelji in ravnateljica večinoma ocenjujejo, da program omogoča pridobitev ključnih znanj in sposobnosti ter poklicno socializacijo. Vsi učitelji so mnenja, da dijaki niso preveč obremenjeni, niti s splošno-izobraževalnimi predmeti, niti s strokovno teoretičnimi. Prav tako ne z domačim delom ali praktičnim poukom.

Ocena predmetnih področij, posameznega predmeta in katalogov znanj

Glede na predmetno področje, se ocene učiteljev o ustreznosti števila ur za predmet in njegovo zahtevnost, razlikujejo. Učitelji strokovnih predmetov in praktičnega pouka so mnenja, da so cilji in vsebine predmetov ustrezni in da jih ni potrebno spreminjati. Število ur za te predmete je primerno, tako glede na poklic za katerega program izobražuje, kot glede zahtevnosti ciljev in vsebin.

Učitelji splošno izobraževalnih predmetov menijo, da je glede na zahtevnost ciljev in obsežnost vsebin, število ur za njihove predmete premajhno oziroma, da je, glede na zmožnosti vpisanih dijakov, potrebno obširnost in zahtevnost ciljev katalogov znanj poenostaviti in tudi individualno prilagoditi sposobnostim vsakega učenca. Uresničevanje predvidenih ciljev je težko, ker imajo učenci različno predznanje, poleg tega pa še različne specifične težave. Učitelji tako, zlasti za dijake, ki prihajajo iz OŠPP, snov zelo poenostavljajo in zahtevajo le minimalna znanja. Njihov cilj je, da učenci osvojijo temeljna znanja. Stremijo k temu, da se dijaki seznanijo z vsakdanjimi in njim bližnjimi, bolj domačimi temami. Želijo doseči čim večjo samostojnost dijakov v razmišljanju, funkcionalno pismenost in višjo stopnjo splošne razgledanosti. Tako učitelji na podlagi lastnih izkušenj izbirajo iz katalogov znanj cilje in vsebine, ki so usmerjeni k uporabnosti znanja, življenjskosti in praktičnosti ter povezanosti s poklicnim področjem. Kljub temu učitelji splošno izobraževalne predmete še vedno vidijo kot predmete, ki so namenjeni predvsem splošnemu razvoju in razgledanosti, ter so zato praktično neodvisni od ciljev in vsebin poklicnega izobraževanja. Zanimiv je predlog profesorice, ki ne predlaga spreminjanje vsebin in ciljev v katalogu znanja, saj je mnenja, da naj učitelj presoja in odbira cilje ter ocenjuje relativne napredke vsakega posameznika, ob tem pa naj se pusti odprto možnost, da bo kakšen dijak sposoben doseči tudi večino ciljev kataloga znanja.

Posamezni učitelji strokovno teoretičnih predmetov ocenjujejo, da v katalogih znanja še vedno preveč prevladuje učenje pravil, definicij in postopkov ter da se premalo spodbuja samostojnost. Učitelji strokovnih predmetov in praktičnega pouka ocenjujejo, da so cilji in vsebine v izpitnem katalogu ustrezni, da jih dijaki razumejo in osvojijo, da pa so tudi tu individualne razlike, ki pa so bolj odvisne od zanimanja dijaka za tovrstno delo in njegove motivacije. Strokovno teoretični

predmeti in praktični pouk razvijajo pri dijakih delovne navade, vztrajnost in zanesljivost, ter previdnost in natančnost pri delu. Hkrati razvijajo sposobnosti komunikacije na tehniškem področju.

Informativni, formativni in socializacijski cilji v katalogih znanja so opreativni, razumljivi in pregledni. Usmerjeni so v reševanje konkretnih problemov in izkustveno učenje, znanje je uporabno in omogoča tudi veliko samostojnega dela dijakov.

Kot metodo dela učitelji najpogosteje uporabljajo razlago in razgovor, pri tem pa si pomagajo tudi z različnimi delovnimi listi, vprašanji, fotokopijami, slikami, tekstom, dramatizacijo... Učitelji strokovnih predmetov menijo, da je časa za uporabo aktivnih metod pouka dovolj. Pri praktičnem pouku prevladuje samostojno delo, ob katerem pa si dijaki tudi veliko medsebojno pomagajo.

Katalogi znanja in pogoji dela za posamezne predmete

Slovenščina: Katalog znanja je ustrezen, vendar so težave pri uresničevanju ciljev, saj imajo dijaki različno, največkrat nizko predznanje, pogosto pa imajo tudi težave pri branju in pisanju. Delo je zato usmerjeno predvsem v čim večjo funkcionalno pismenost in samostojno razmišljanje. Za pouk književnosti je učbenik primeren, potrebovali pa bi še učbenik za pouk jezika.

Naravoslovje: Zahteve kataloga znanja so za učence preobširne in prezahtevne. Ni konkretnih predlogov za spremembo vsebine. Učiteljica po lastni presoji, izkušnjah in sposobnostih dijakov teme poenostavlja in je usmerjena k čim bolj uporabnim in vsakdanjim temam. Zahteva minimalno znanje.

Tehnologija: Katalog znanja je ustrezen. Vsebina se po letnikih dobro nadgrajuje in povezuje. Na podlagi izkušenj je možno dati določenim vsebinam večje poudarke. Učbenika ni, pomagajo si z zapiski, fotokopijami, slikami ipd. Izpustiti ni potrebno nobenih vsebin iz izpitnega kataloga. Najpomembnejši cilj je pridobiti dobre temelje za praktično delo oz. dobro znanje za nadaljnje šolanje. Postavlja se vprašanje, koliko in kam vključiti znanja o računalništvu, saj pri praktičnem pouku dijaki uporabljajo tudi računalnike. Vprašanje je ali bi bilo bolje oblikovati samostojen predmet računalništvo ali pa te vsebine vključiti v pouk tehnologije in deloma praktičnega pouka.

Strokovno računstvo: Katalog znanja je ustrezen. Program je narejen za običajno dolžino izobraževanja na nižji poklicni šoli, torej za dve leti in pol, tako da vse dodatne ure, ki jih prinese triletno izobraževanje lahko namenijo ponavljanju in utrjevanju snovi, kar je zelo dobrodošlo. Novih vsebin ne bi bilo smiselno dodajati. Nov, prenovljen učbenik je ustrezen.

Praktični pouk: Katalog znanja je ustrezen. Vsebine in cilji so ustrezno izbrani in načrtovani, dijaki znanje dobro osvojijo, saj je zelo konkretno in praktično. Učbenika ni, pomagajo si sami, z zapiski, shemami itd. Učitelji tudi sami izdelujejo potrebne naprave oz. pripomočke za pouk in jih prilagajajo potrebam in zmožnostim dijakov. Za svoje delo so prejeli tudi nagrado za inovacijo. Moti pa jih, ker tovrstno delo sistemsko ni upoštevano (v priznanih urah ali finančno). Prav tako niso zadovoljni z njihovo večjo tedensko učno obveznostjo, v primerjavi z ostalimi učitelji. V skladu z normativi in standardi za poklicne in strokovne šole je tedenska učna obveznost za učitelje praktičnega pouka 25 ur, medtem ko je za učitelje splošno

izobraževalnih in strokovno teoretičnih predmetov 20 ur, za učitelje slovenščine pa 19 ur. Veliko dela imajo namreč že s samo pripravo na pouk, s pripravo posebnega materiala oz. pripomočkov, individualnih nalog za dijake, pregledovanjem pripravniških dnevnikov itd. Učitelji tudi ugotavljajo, da je težko pridobiti kakovosten kader za praktični pouk. Učitelj praktičnega pouka mora namreč obvladati širok spekter znanja, zaželeno je, da ima višješolsko izobrazbo s področja elektronike ali strojništva ter delovne izkušnje. Poleg tega potrebuje še pedagoško andragoško dokvalifikacijo ter dodatno defektološko usposobitev, ki pa je, s srednješolsko izobrazbo, kot smo že omenili, ne more pridobiti.

Učitelji predlagajo sistematizirano mesto učitelja, organizatorja za praktični pouk, ki bi skrbel za pridobivanje opreme, prilagajanje le-te za dijake s posebnimi potrebami, sodelovanje s podjetji itd. Tako je tovrstno sodelovanje s podjetji in razvoj opreme odvisno od angažiranosti posameznikov, ni pa sistemsko urejeno v okviru prilagojenega programa za monterja električnih naprav. Poleg tega je delovno mesto učiteljev odvisno tudi od števila dijakov. Če zaradi zmanjšane vpisa v določenem šolskem letu šola ne more zaposliti vseh učiteljev, ji je, ob morebitnem ponovnem povečanju vpisa v naslednjem letu, izredno težko dobiti kvaliteten kader za praktični pouk. Za učitelje pa to pomeni večjo negotovost in slabšo socialno varnost.

Potrebna bi bila tudi boljša opremljenost šole, saj sedaj vse pripomočke in prilagoditve, ki so namenjeni praktičnemu pouku, izdelujejo sami.

Načelo sodelovanja in interdisciplinarnosti

Učitelji menijo, da je njihovo medsebojno sodelovanje dobro, saj poteka tako na formalnem, kot na neformalnem nivoju. Dobro poznajo vsakega učenca in delo lahko medsebojno usklajujejo. Osnova je timski pristop, pri katerem se upošteva tudi načelo interdisciplinarnosti, saj v ti. operativnih timih sodelujejo poleg učiteljev tudi psihologi, socialni delavci, zdravniki, fizioterapevti, vzgojitelji itd. Poleg tega se učitelji, še posebej v prvem letniku, srečujejo tudi na oddelčnih sestankih. Vsebinsko usklajevanje poteka tudi na aktivih in študijskih skupinah. Dobro je tudi sodelovanje z Domom Zavoda za usposabljanje invalidne mladine, v katerem bivajo nekateri gibalno in fizično ovirani dijaki, drugim pa Dom nudi celodnevno oskrbo. Slabše je vsebinsko povezovanje med predmeti, zlasti povezovanje splošno izobraževalnih predmetov s strokovno teorijo in praktičnim poukom.

Učni uspeh dijakov

V nadaljevanju v preglednicah prikazujemo učni uspeh dijakov za vpisno generacijo 1998/99 in 1999/00. Prikazan je uspeh ob koncu 1. in 3. letnika ter na zaključnem izpitu.

Preglednica 1: Uspeh po zaključku **1. letnika** (šol. leto 1998/99 oziroma 1999/00)

Začetek šolanja v šol. letu	Skupno število dijakov	Število odličnih	Število prav dobrih	Število dobrih	Število zadostnih	Število nezadostnih
1998/99	10	/	1	4	4	1
1999/00	7	/	1	5	1	/

Preglednica 2: Uspeh po zaključku **3. letnika** (šol. leto 2000/01 oziroma 2001/02)

Začetek šolanja v šol. letu	Skupno število dijakov	Število odličnih	Število prav dobrih	Število dobrih	Število zadostnih	Število nezadostnih
1998/99	9	/	/	6	2	1
1999/00	5	/	/	4	1	/

Preglednica 3: Uspeh na **zaključnem izpitu** (šol. leto 2000/01 oziroma 2001/02)3.1. Za generacijo z začetkom šolanja v šol.letu 1998/99 (za šol. leto 2000/01)

Predmet	Skupno število dijakov	Število odličnih	Število prav dobrih	Število dobrih	Število zadostnih	Število nezadostnih
Slovenščina	8	/	3	4	1	1
Izdelek	8	1	1	2	4	/
SKUPNO	8	/	4	3	1	/

3.2. Za generacijo z začetkom šolanja v šol.letu 1999/00 (za šol. leto 2001/02)

Predmet	Skupno število dijakov	Število odličnih	Število prav dobrih	Število dobrih	Število zadostnih	Število nezadostnih
Slovenščina	5	/	1	3	1	/
Izdelek	5	/	/	5	/	/
SKUPNO	5	/	1	4	/	/

Iz preglednic je razvidno, da pri dijakih prevladuje dober učni uspeh, tako v posameznih letnikih, kakor tudi na zaključnem izpitu. Enako ugotavlja za druge programe nižjega poklicnega izobraževanja tudi mag. Marija Tome (2001). Prav tako kot v drugih programih nižjega poklicnega izobraževanja, je tudi pri Monterju električnih naprav (p) učni uspeh na zaključnem izpitu v povprečju boljši, kot ob zaključku 3. letnika. Razlika nastopi pri oceni za izdelek oz. storitev z zagovorom. V drugih programih je največji delež dijakov s prav dobro oceno za izdelek na zaključnem izpitu, medtem ko je pri Monterju električnih naprav (p), največ dobrih ocen. Je pa zato boljši uspeh pri Slovenščini, na račun manjšega števila zadostnih ocen.

Pri tem je potrebno upoštevati, da je število dijakov v programu Monterja električnih naprav (p) majhno in da je primerjava v deležih nerealna.

Za učitelje in vodstvo je pomembno, da se dijake čim bolj spodbuja ter da se jim omogoči, da šolanje zaključijo in opravijo zaključni izpit. Če šolanja ne zaključijo ali ne opravijo zaključnega izpita (oziroma če k njemu niti ne pristopijo) jih je skorajda nemogoče motivirati za dokončanje programa. To je vedno težje, čim več časa je preteklo od rednega šolanja.

Približno polovica dijakov se po končanem nižjem poklicnem programu odloča za nadaljevanje šolanja v okviru srednjega poklicnega izobraževanja (dualni in šolski sistem) ali poklicno-tehniškega izobraževanja. To pomeni, da je fleksibilnost in prehajanje med različnimi oblikami izobraževanja omogočeno, kar je v skladu z načelom kontinuiranosti programov v izobraževanju. Tako je za dijake, ki zaključijo program Monter električnih naprav (p) zelo ugodno, da se lahko nato vključijo v program Elektrikar elektronik na isti srednji šoli. Seveda pa lahko izberejo drugo šolo in program.

V prvi generaciji dijakov, ki se je vpisala v prenovljeni program (1998/99), jih je, od desetih vpisanih, šolanje uspešno zaključilo osem. Med njimi jih pet šolanje nadaljuje v dualnem sistemu izobraževanja na različnih smereh. En dijak ni pristopil k zaključnemu izpitu (ustvaril si je družino in dela), drug dijak je imel dva popravna izpita, ki ju ni opravljal.

V drugi vpisni generaciji, ki zaključuje v šolskem letu 2001/02 je pet dijakov (eden je med počitnicami umrl). Dva med njimi načrtujeta, da se bosta vpisala v srednje poklicno izobraževanje, eden se bo zaposlil, eden še ne ve. V letošnjem letu bodo vsi uspešno zaključili letnik.

Vsi učitelji, kot tudi vodstvo šole, pa poudarjajo pomen socializacije, ki jo omogočajo posamezni predmeti in šola v celoti, tako na poklicnem, kot na osebnem področju. Vsi učitelji izpostavljajo, da njihovi predmeti prispevajo k splošnemu razvoju osebnosti, osebni kulturi ter razvijajo sposobnosti za medsebojno sodelovanje in razumevanje drugega. K temu vsekakor pripomore tudi individualiziran način dela ter dobra klima v razredu in šoli. Pomembno je, da so mladostniki vključeni v proces socializacije v šoli, saj pogosto izhajajo iz socialno ogroženih družin.

MNENJA DIJAKOV

Dijaki menijo, da niso preveč obremenjeni s šolo. Dnevno se doma učijo ali delajo naloge v povprečju od 30 minut do ene ure. Pri učenju večinoma uporabljajo zapiske. Učitelji jim pomagajo tudi tako, da dobijo za domačo nalogo vprašanja, ki jih nato v šoli skupaj pregledajo. Ta vprašanja in odgovori jim nato služijo kot pripomoček pri učenju, saj tudi preverjanje znanja poteka po teh vprašanjih. Učenci tako natančno vedo, kaj morajo znati. Tudi iz učbenikov si dijaki najpogosteje napravijo zapiske in se nato učijo iz njih.

Dijaki ocenjujejo, da učitelji pri pouku večinoma dovolj časa namenjajo ponavljanju in utrjevanju snovi. Posamezniki si kljub temu želijo več ponavljanja pri strokovnem računstvu, tehnologiji in kemiji (v okviru naravoslovja). Ob tem pa priznavajo, da je strokovno računstvo težko tudi zato, ker sami ne delajo vaj. Predmeti se jim zdijo težki tudi v primeru, ko jih snov ne zanima. Med najljubšimi predmeti je predvsem praktični pouk in športna vzgoja. Ocenjujejo, da jim bo v prihodnosti najbolj koristil praktični pouk, saj so mnenja, da se tam, naučiš skorajda

vsega, kar potrebuješ za poklic. Podobno menijo, da bodo v prihodnje rabili tudi znanja iz predmetov tehnologija in strokovno računstvo ter znanje angleščine. Želijo si, da bi imeli tuj jezik, vsaj v zaključnem letniku, dve uri tedensko (ne le eno uro kot do sedaj), predvsem v primeru, ko se odločijo za nadaljevanje šolanje na naslednji stopnji.

ZAKLJUČKI

Poročilo o vpeljevanju prenovljenega programa monter električnih naprav (p) predstavlja dopolnilo k Poročilu o poskusnem vpeljevanju za nižje poklicno izobraževanje (mag. Marija Tome, junij 2001), ki zajema programe: Pomočnik kmetovalca, Pomočnik gospodinje – oskrbnice, Pomočnik mesarja, Pomočnik peka in slaščičarja, Pomočnik elektrikarja, Pomočnik steklarja, Tesar opažev, Gradbinec, Upravljaec gradbene mehanizacije, Obdelovalec lesa, Obdelovalec kovin (+ SI) ter Pomočnik konfekcionarja.

Posebnost programa Monter električnih naprav je, da je prilagojen za dijake z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ter da se izvaja le na Srednji šoli zavoda za usposabljanje invalidne mladine v Kamniku. Primerjava mnenj in ocen pa pokaže, da ni bistvenih razlik v primerjavi z drugimi programi nižjega poklicnega izobraževanja. Razlike se pokažejo predvsem kot posledica prilagoditev programa in so vsekakor pozitivne.

Mnenje učiteljev programa Monter električnih naprav (p) je v oceni programa in predmetnika podobno, kot pri drugih prenovljenih programih nižjega poklicnega izobraževanja. Menijo, da predmetnik v globalu bolj ustreza potrebam poklica. Učitelji večinoma niso mnenja, da bi bilo potrebno več znanja o ekologiji, varnosti pri delu in varovanju zdravja. Je pa podano mnenje, da se premalo upoštevajo trendi in vizije, ter da je premajhen poudarek na znanjih, ki jih terja moderni razvoj (tuji jeziki, informatika, moderne tehnologije...). Glede razmerja med teorijo in prakso, ki je v povprečju dobro ocenjeno, prav tako ni razlik. V programu in izvedbi so upoštevana načela vzgoje, izobraževanja in usposabljanja otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami.

Učitelji splošno izobraževalnih predmetov navajajo podobne ocene, kot v drugih programih. Število ur je premajhno in katalogi znanja so v splošnem prezahtevni. Vendar pa učitelji, za razliko od drugih programov, niso usmerjeni le k formalni realizaciji tem. Težijo k uresničitvi temeljnih ciljev in vsebin, ki jih izbirajo po lastni presoji in so usmerjeni v praktičnost in uporabnost. Pri strokovno teoretičnih predmetih dodatno število ur, zaradi daljšega časa izobraževanja, omogoča, da znanje tudi v šoli utrjujejo. V ostalih programih učitelji navajajo, da jim zmanjkuje časa za ponavljanje, zaradi premajhnega števila ur, pa tudi večjega števila učencev v razredu, kar vzame več časa za preverjanje znanja in tudi za discipliniranje. Za praktični pouk je vsebina kataloga znanj ustrezna, učbenika ni, kar velja praktično za vse programe poklicnega usposabljanja. Učitelji so dodatno obremenjeni s pripravo učnih gradiv, materialov in opreme, ki mora biti še posebej prilagojena za dijake s posebnimi potrebami. Problem je v tem, da tovrstno delo ni ustrezno sistemsko ovrednoteno. Prav gotovo ni pravilno, da so pogoji dela za dijake v tolikšni meri odvisni od angažiranosti posameznikov. Ob tem ponovno navajamo, da za učitelje praktičnega predmeta nastaja neskladje pri pogojih za opravljanje dela, saj z dokončano srednješolsko izobrazbo ni možen vpis na defektološko dokvalifikacijo. Program nižje poklicne šole je zasnovan prvenstveno na praktičnem usposabljanju dijakov, zato je pomembno zagotoviti dober kader za praktični pouk

Glede na ugotovitve in predloge, ki jih v svojem poročilu navaja mag. Marija Tome je razvidno, da program Monterja električnih naprav (p), način dela v šoli in medsebojni odnosi delujejo v smeri zmanjševanja osipa, ki je sicer v programih nižjega poklicnega izobraževanja približno 30%. K temu pripomorejo tudi aktivne metode dela in različne individualne prilagoditve zahtevnosti. Tako kot za druge programe pa velja, da bi bilo v prihodnosti potrebno iskati rešitve tudi v večji medpredmetni zasnovanosti praktičnega pouka, pripadajoče strokovne teorije in splošnega znanja. Potrebno je razbremeniti kataloge znanja za splošno izobraževalne predmete, po vsebini in zahtevnosti, tako da bodo učitelji lahko dovolj časa namenili obravnavi temeljnega znanja in utrjevanju učne snovi, kar so učitelji na podlagi izkušenj že storili sami. Prav tako lahko podpremo ugotovitev mag. Tome, da je potrebno izboljšati materialno – tehnične pogoje za kvalitetnejše izpeljevanje izobraževalnih programov. Za to pa je potrebna tudi participacija delodajalcev in lokalnih skupnosti.

Za dijake s posebnimi potrebami so programi nižjega poklicnega izobraževanja zelo potrebni. Omogočajo jim poklicno in socializacijsko dozorevanje. Enako velja tudi za druge mladostnike, ki sicer niso razvrščeni med posameznike s posebnimi potrebami. Pogosto pa izhajajo iz ekonomsko in socialno šibkejših družin, imajo vedenjske probleme in nizko samopodobo, zaradi slabšega učnega uspeha. Manjši oddelki in večje število ur jim omogočajo več znanja pridobiti že pri pouku, hkrati pa se lahko dodatno izkažejo tudi pri praktičnem delu. Tovrstne pozitivne izkušnje so vsekakor pomembne za njihovo nadaljnjo poklicno in osebno pot.

Integracija dijakov, ki niso ovirani v gibanju in ne živijo v zavodu, v srednješolske programe Zavoda za usposabljanje invalidne mladine je vsekakor prinesla pozitivne izkušnje vsem. Problemi za populacijo otrok s posebnimi potrebami se v večji meri pojavijo po zaključku šolanja. Država bi moral vzpostaviti sistem zaščite in možnosti zaposlovanja za te dijake. Po zaključku šolanja so v veliki meri prepuščeni samim sebi.

VIRI

- M. Tome (2001); Nižje poklicno izobraževanje, poročilo o poskusnem vpeljevanju
- Zavod za usposabljanje invalidne mladine Kamnik (2001); Predstavitev zavoda, šolsko leto 2001/2002
- Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, Uradni list RS, št. 54-2496/2000